

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет
Кафедра обліку та аудиту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: *«Кредиторська заборгованість ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»: облік та аудит»*

на здобуття ступеню вищої освіти «бакалавр»

Здобувачки Дубрової Я.А.

4 курсу 431 групи

Керівник проф. Мельник Ю.М.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від “14” червня 2023 р., протокол № 15.

Завідувач кафедри обліку та аудиту _____ проф. Немченко В.В.

Одеса – 2023 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки бізнесу і контролю
Кафедра обліку та аудиту
Ступінь вищої освіти “бакалавр”
Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”
Освітня програма “Облік і аудит”

ЗАТВЕРДЖУЮ

*Зав. кафедри обліку та
аудиту*

“___” _____ 2023 р.

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Дубрової Яни Анатоліївни

1. Тема роботи: ***«Кредиторська заборгованість ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»: облік та аудит»***

Затверджена наказом ОНТУ від 18 серпня 2022 р. наказ № 465-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ***02 червня 2023 р.***

3. Вихідні дані до роботи: ***Звітні дані про діяльність підприємства за 2020-2021р.р.***

4. Перелік питань, які потрібно розробити: ***Сутність, значення та законодавча база обліку кредиторської заборгованості. Сутність, законодавча база та порядок проведення аудиту кредиторської заборгованості підприємства. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку кредиторської заборгованості на ньому. Висновки та пропозиції.***

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов’язкових креслень) –

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 31 січня 2023 р.

Керівник _____ проф. Мельник Ю.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Дуброва Я.А.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	31.01.23 - 05.03.23	
2. <i>Сутність, законодавча база та порядок проведення аудиту за напрямом кваліфікаційної роботи</i>	06.03.23 - 25.04.23	
3. <i>Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	26.04.23 - 25.05.23	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	26.05.23 - 02.06.23	

Здобувачка _____ Дуброва Я.А.

Керівник роботи _____ проф. Мельник Ю.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка Дуброва Я.А. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Кредиторська заборгованість ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»: облік та аудит»

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення питань обліку та аудиту кредиторської заборгованості відповідно до законодавчих та нормативних актів і пошук шляхів вдосконалення обліку на даному підприємстві.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів.

В першому розділі досліджено наукові основи, економічний зміст та завдання обліку кредиторської заборгованості сучасного підприємства

У другому розділі розглянуто наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту кредиторської заборгованості.

У третьому розділі надана увага особливості бухгалтерського кредиторської заборгованості на підприємстві.

У завершальній частині кваліфікаційної роботи сформульовані висновки та надано пропозиції з удосконалення обліку кредиторської заборгованості на підприємстві.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	— 63 с.
таблиць	— 4
рисунків	— 10

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	5
1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ ЇЇ ОБЛІКУ	
1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку кредиторської заборгованості на підприємстві	8
1.2. Методологічні засади обліку кредиторської заборгованості	16
2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI НА ПІДПРИЄМСТВІ	
2.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві	24
2.2. Методологічні засади аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві	30
3.3. Практичні аспекти аудиту кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»	36
3.4. Шляхи удосконалення кредиторської заборгованості на підприємстві	44
3. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОБЛІК КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTI ПРАТ «ВЕСЕЛО- КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»	
3.1. Практичні аспекти обліку кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»	49
3.2. Шляхи удосконалення обліку кредиторської заборгованості на підприємстві	57
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

ВСТУП

Серед зазначених чинників можливо виділити стан зобов'язань, рівень платоспроможності, фінансової стійкості та інші індикатори, оцінювання яких є обов'язковим етапом для прийняття ефективних управлінських рішень.

Своєчасний моніторинг стану кредиторської заборгованості забезпечує оперативне вирішення важливих питань, які пов'язані із дотриманням договірної дисципліни, з поступовим зменшенням розміру зобов'язань, враховуючи при цьому процес планування використання фінансових ресурсів підприємства.

Виникнення кредиторської заборгованості – це нормативний фактор функціонування суб'єкта господарювання при придбанні продукції (товарів, робіт, послуг). При цьому найбільш важливою умовою своєчасне виконання умов щодо отримання товарів або послуг і їх регулярна оплата.

Побудова у суб'єкта господарювання раціональної системи обліку кредиторської заборгованості є умовою зниження зайвих витрат, які пов'язані зі

Здобувачка	Дуброва Я.А			КРБ.ОтаА.1.465-03.1.3			
				Текстова частина	Стор		Стор.
						5	63
Керівник	Мельник Ю.М.				ОНТУ		
Зав. каф.	Немченко В.В.						

штрафами за невиконання умов з контрагентами, а також можливість отримувати господарюючими суб'єктами якісні продукти, послуги, роботи. У сучасних умовах спостерігаються певні питання щодо визначення облікового процесу кредиторської заборгованості, враховуючи нормативно-правові трансформації та зовнішні фактори впливу. Саме тому, актуальність обліку поточних зобов'язань, у тому числі і кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання, виходить на перший план, що пов'язано із управлінням ефективністю фінансовими ресурсами окремого підприємства. Зауважимо, що побудова оптимальних відносин з підприємствами-контрагентами базується на визначенні нормативних вимог, узгодженості всіх аспектів, у тому числі предмету договору, умов поставки та оплати, санкцій у випадку невиконання зазначених умов тощо. Визначена ділова репутація, чітка дисципліна щодо розрахунків з підприємствами та інші аспекти функціонування суб'єктів господарювання залежать від оптимальної та адекватної облікової політики господарської одиниці, а також від аналізу факторів впливу на фінансові ресурси, налагодженої системи внутрішнього контролю та моніторингу. Застосування в обліковому процесі семантичного, системного та комбінованого підходів надає можливість чіткого розв'язання зазначених проблем. Враховуючи сучасні тенденції у міжнародному середовищі.

Проблемам формування та здійснення облікового процесу кредиторської заборгованості присвячені роботи українських та зарубіжних вчених, у тому числі: А. Борисової, Ф. Бутинця, С. Легенчука, І. Бланка, Ю. Василенко, В. Швеця, С. Голова, Л. Горецької, А. Загороднього, В. Костюченка, Т. Гоголь, Л. Нападовської, В. Ф. Палія, К. Поппера, С. Стоянової, М. Пушкаря та ін.

Метою роботи є перманентне та синтезоване обґрунтування теоретичних положень, методичних підходів та науково-прикладних рекомендацій щодо удосконалення обліку та аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві, враховуючи сучасні тенденції та трансформаційні процеси у національній економіці.

Завдання роботи:

- дослідити наукові основи, економічний зміст та завдання обліку кредиторської заборгованості на підприємстві;
- вивчити методологічні засади обліку кредиторської заборгованості та їх складових на підприємстві;
- розглянути практичні аспекти обліку кредиторської заборгованості;
- запропонувати шляхи удосконалення обліку кредиторської заборгованості на підприємстві;
- дослідити наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту кредиторської заборгованості у господарській одиниці;
- вивчити методологічні засади аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання.

Об'єктом роботи є сучасні та інноваційні процеси обліку та аудиту кредиторської заборгованості на вітчизняних підприємствах.

Предметом дипломної роботи є відповідна сукупність теоретичних аспектів, базових принципів, методичних і практичних завдань, які перетинаються з оптимальними процесами обліку, аналізу та аудиту кредиторської заборгованості, враховуючи функціонування та розвиток суб'єкта національної економіки.

До методологічної бази дослідження відносяться сучасні концепції, теорії, наукові підходи, які представлені у роботах зарубіжних та українських авторів, які спеціалізуються на питаннях облікового процесу, аналізу та аудиту кредиторської заборгованості господарської одиниці в сучасних умовах; нормативно-правові джерела, інституційні та регулюючі важелі певних питань, у тому числі, НП(С)БО, міжнародні стандарти фінансової звітності; МСА, а також бухгалтерську та податкову звітність підприємства, що досліджується.

В роботі застосовувались наступні методи: аналіз, синтез, оцінювання чинного законодавства, фінансово-економічні методи, аналіз даних офіційної статистичної, бухгалтерської та податкової звітності, методика проведення аудиту.

1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ ЇЇ ОБЛІКУ

1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку кредиторської заборгованості на підприємстві

Процес побудови та функціонування господарських одиниць неможливий без налагодження облікового алгоритму, який би відповідав сучасним вимогам та тенденціям. Оптимальне застосування ресурсів суб'єктів у всіх галузях залежить від раціонального управління, облікового процесу, моніторингу та контролінгу.

Поступове формування певних процесів на підприємстві, які забезпечують виконання поставлених стратегічних та тактичних цілей, залежить від рівня відносин між контрагентами господарської одиниці, від дотримання розрахункової дисципліни та пріоритетів системи управління кредиторською заборгованістю. Все це пов'язано із налагодженням облікового процесу суб'єкта господарювання, від запровадженої методики та сучасних інструментів управління.

Важливі питання щодо формування та налагодження облікового процесу поточних зобов'язань, а також кредиторської заборгованості представлені у працях українських науковців, а саме: Ф. Ф. Бутинця, А. Б. Борисова, О.П. Войналовича, В.С. Леня, Ю.М. Мельника, Р. П. Гончарук, Л. Л. Горецька, Л.М. Васільєвої, С.О. Левицької, Т.М. Сльозко, А. Г. Загородній, М.В. Кужельного, В. М. Костюченко, В. Е. Керімова, Л. В. Нападовської, Т.А. Гоголь, І. О. Власова, В. Ф. Палія, М. С. Пушкаря, Т. П. Карпової та інших.

У даних роботах представлені семантичні підходи з впровадженням елементів системності та синтезу щодо облікового процесу, питань впровадження сучасних технологій при використанні алгоритмів реєстрації та збору інформації про стан розрахунків з постачальниками, підрядниками.

При цьому важливо враховувати вплив певних факторів, які можуть знижувати або збільшувати рівень фінансової стабільності, стійкості та платоспроможності суб'єкта господарювання.

Зауважимо, що кредиторська заборгованість за товари (роботи, послуги) господарської одиниці виникає внаслідок певних операцій з контрагентами, які характеризуються термінами оплати, поставки та дотриманням міжнародних та національних вимог.

Аналіз досліджень підтверджує, що для сучасного господарюючого суб'єкта кредиторська заборгованість є невід'ємною частиною його діяльності. Основна задача обліку в межах даного об'єкту – це своєчасно реєструвати відповідні операції, групувати інформацію згідно діючих вимог та правил облікового процесу, систематизувати її та передавати у вигляді обліково-аналітичних даних відповідним зацікавленим особам, які відносяться до різних груп та категорій.

«На думку авторів, алгоритм та певні форми розрахунків з постачальниками визначаються господарськими договорами, внаслідок виконання яких у господарських одиницях виникають поточні зобов'язання кредиторська заборгованість. Господарський договір є найбільш поширеною і важливою підставою виникнення зобов'язання основною формою реалізації товарно-грошових відносин у ринковій економіці» [18].

Зазначимо, що господарюючі суб'єкти здійснюють підприємницьку діяльність відповідно до умов договору поставки, який є одним з видів документів, що підтверджують взаємовідносини між контрагентами, згідно з яким суб'єкт повинен передати відповідне майно (товари, продукцію) у конкретний термін. Всі необхідні положення та умови повинні бути розглянуті заздалегідь, що попереджає виникнення складних ситуацій між контрагентами та господарськими одиницями.

У свою чергу, «класики обліку кредиторську заборгованість розглядають як форму розрахунку за товари і послуги, які придбають у процесі операцій компанії, що періодично повторюються і використовуються

у виробництві (в якості сировини) чи для перепродажу (інакше її називають рахунками до сплати чи торговими рахунками до сплати)» [17].

Аналіз досліджень підкреслює, що «процес постачання є невід’ємною ланкою кругообігу засобів, де покупець купує у продавця (постачальника), сировину і матеріали, пальне і мастильні матеріали, мінеральні добрива, запасні частини та інші матеріальні цінності, необхідні для здійснення господарської діяльності» [35].

Зауважимо, що діючі інституційні норми чітко визначають певні поняття та дефініції. До їх числа необхідно віднести і кредиторську заборгованість. «Дана категорія – це сума безнадійної заборгованості, відшкодована кредиту позичальником після її списання, якщо таку безнадійну заборгованість було заздалегідь включено до складу валових витрат кредитора» [2, п. 1.22.1].

Крім того, «кредитор може подати на нього позов та у судовому порядку вимагати не лише повернення боргу, а й повного відшкодування збитків. У разі невиконання позичальником рішень суду про сплату заборгованості суд оголошує боржника неплатоспроможним і застосовує механізм банкрутства, який водночас є механізмом вибору ефективного власника, і механізмом запобігання можливій ланцюговій реакції поширення неплатежів між господарюючими суб’єктами, що може перетворитися на потужний дестабілізуючий фактор економіки» [18].

З точки зору авторів, «кредиторська заборгованість – це один з видів джерел оборотних коштів, позикові джерела. Її види визначені лише відповідно до однорідних груп контрагентів: постачальників, підрядчиків, бюджету, позабюджетних фондів» [43].

Підкреслимо, що «окремі вчені розглядають кредиторську заборгованість як грошові кошти, деякі як частину майна або форму розрахунків за товари та послуги. Тому доцільно кредиторську заборгованість визначати як результат правовідносин суб’єкта господарювання, який є наслідком вчинення певної дії одного суб’єкта до

іншого суб'єкта господарювання, фізичної особи, держави, позабюджетного фонду щодо передачі товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів чи інших активів, надання послуг, виконання робіт, або дії законодавчо-нормативних документів (виникнення заборгованості з податків чи інших обов'язкових платежів перед бюджетом та позабюджетними цільовими фондами) та надає кредитору право вимоги» [22].

Важливо сказати, що своєчасність здійснення оплати, поставки продукції контрагентами представляє собою обов'язкові умови нормальних відносин між господарюючими одиницями. Зауважимо, що перманентне затримання коштів за товари та інші ТМЦ значно впливає ділову репутацію суб'єкта господарювання.

Науковець «Гончарук Р.П. вважає, що саме кредиторська заборгованість є сегментом кругообігу капіталу, яка виступає предметом обов'язкових правовідносин між боржником і його кредитором, що виникли на стадії постачання і мають гривневий еквівалент» [21].

Досліджуючи питання кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання, можливо сформулювати перелік визначень як кредиторської заборгованості, так й поточних зобов'язань, що візуалізовано в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Наукові підходи до дефініції категорії «зобов'язання»

Інституційне джерело	Характеристика
1	2
«Цивільний кодекс України Стаття 509» [3].	«Зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку. Зобов'язання має ґрунтуватися на засадах добросовісності, розумності та справедливості» [3].
«Господарський кодекс України Стаття 173» [1]	«Господарським визнається зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених кодексом, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінської господарського характеру на користь іншого

	суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо) або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (управлена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку» [1].
«Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Зобов'язання – це «заборгованість підприємств, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди»
О.В. Соловйова	«Поточні зобов'язання – це нараховані суми, які можуть бути необхідними для погашення витрат протягом року за відомими обставинами, а їх величина може бути оцінена тільки приблизно»
В.В. Качалин	«Поточні зобов'язання – це зобов'язання, які повинні бути сплачені за допомогою поточних активів або рефінансування за рахунок приймання інших поточних зобов'язань»

Процес постійного усунення чинників виникнення «кредиторської заборгованості, яка має ознаки простроченої, ефективного контролю над своєчасним погашенням заборгованості підприємства перед постачальниками (підрядниками) пропонується також удосконалити аналітичний облік розрахунків із ними, що полягає у впровадженні в облікову систему певного аналітичного документа, за допомогою якого будуть відображатися всі операції, які пропонується вести в розрізі кожного постачальника чи підрядника» [19].

Поняття та сутність дефініції кредиторської заборгованості з урахуванням наукових підходів, а саме: системного, інтеграційного та семантичного, представлено на рис. 1.1.

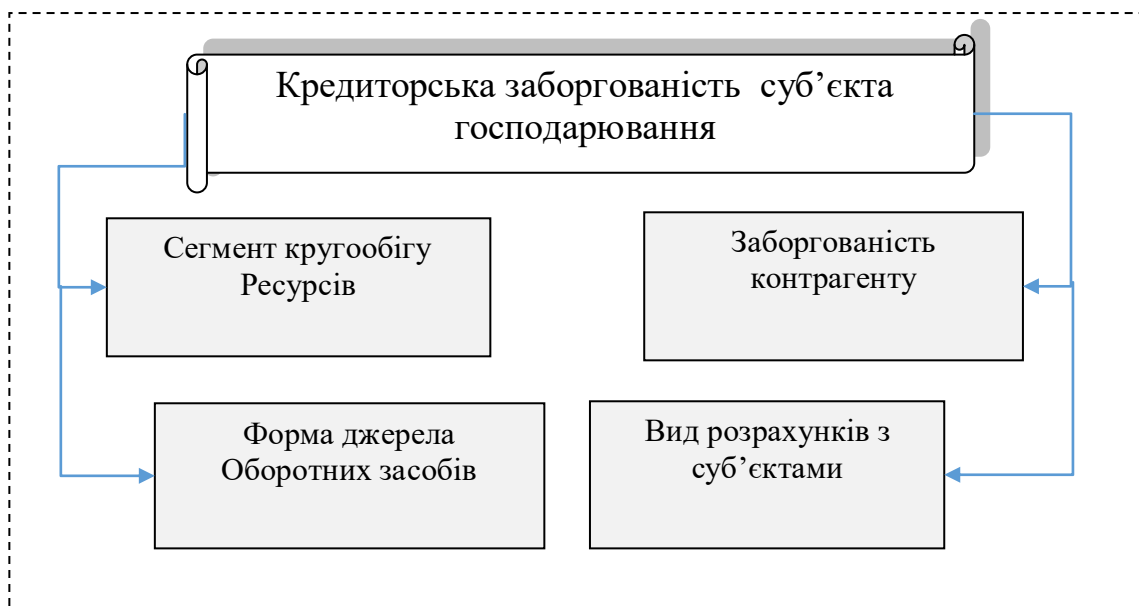

Рис. 1.1. Сутність дефініції кредиторської заборгованості на основі системного та інтеграційного підходів

На думку деяких авторів, базовими аспектами та інституційними умовами визнання кредиторської заборгованості вважаються: «суб'єкт господарювання, який має існуюче зобов'язання внаслідок минулої події; ймовірно, що вибуття ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди, буде необхідним і для виконання зобов'язання; можна достовірно оцінити суму зобов'язання. Крім того, у первісному визнанні кредиторська заборгованість оцінюється за справедливою вартістю (за вартістю угоди), включаючи витрати по здійсненню угоди, які безпосередньо пов'язані з придбанням (випуском) фінансового активу або зобов'язання. Після первісного визнання дебіторська і кредиторська заборгованості оцінюються за амортизованою вартістю» [18].

Зазначимо, що визначення загальної сутності дефініції кредиторської заборгованості полягає в тому, що розглядаються можливості суб'єкта господарювання щодо використання додаткових ресурсів, а також певні відносини між господарюючими одиницями, у тому числі, фінансового, економічного та екологічного характеру.

«Розвиток бізнесу в сучасних економічних умовах супроводжується необхідністю вирішення завдань різної складності. Сьогодні важко уявити компанію, яка не мала б кредиторської заборгованості перед постачальниками, підрядниками, податків та платежів, виплат працівникам тощо. Ефективність використання підприємством отриманих фінансових ресурсів значною мірою залежить від ефективності управління кредиторською заборгованістю, що значно знижує ризик неплатоспроможності та банкрутства підприємства» [27].

Суб'єкти господарювання в умовах євроінтеграції мають можливість застосовувати кредиторську заборгованість в межах своєї діяльності. Але при цьому слід контролювати, щоб зазначені привілеї не призвели до фінансової кризи через несвоечасність сплати за отримані товари чи роботи. Роль та шлях формування кредиторської заборгованості залежить від системно організованого обліку, від необхідного рівня відповідальності облікових фахівців суб'єкта господарювання.

Зазначимо, що кредиторська заборгованість містить чіткий перелік поточних зобов'язань, до складу яких можна віднести:

- розрахунки з постачальниками та підрядниками господарської одиниці;
- розрахунки з податковими відрахуваннями та іншими зборами в межах чинного законодавства;

Аналіз наукової літератури підтверджує, що перманентний, ефективний та повноцінний обліковий процес кредиторської заборгованості представляє собою необхідний сегмент для формування оптимального базису обліково-аналітичного забезпечення всіх ланок господарської одиниці.

Формально ефективність прийнятих управлінських рівень щодо .

Різноманіт методик, прийомів щодо оцінювання стану та рівня кредиторської заборгованості напряду залежить від інформаційного базису про кредиторську заборгованість.

Зауважимо, що «дефініція кредиторська заборгованість характеризується як юридичним аспектом у вигляді частини майна вона належить суб'єкту господарювання на праві володіння або власності щодо отриманих позичково коштів чи речей, визначених родовими ознаками. Або представлено у вигляді об'єкта зобов'язальних правовідносин – це борги суб'єкта господарювання перед контрагентами, які мають право вимагати стягнення від суб'єкта певної частки активів» [17].

«При розумному управлінні кредитними ресурсами кредиторська заборгованість може стати додатковим і відносно дешевим джерелом залучення ресурсів. Важливою сферою управління кредиторською заборгованістю є визначення джерел погашення короткострокових фінансових зобов'язань підприємства. Це порівнює суму погашення короткострокових зобов'язань із сумою виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» [25].

При цьому процес визначення оптимального переліку стратегічних, тактичних цілей та задач, формування потенційних можливостей господарської одиниці, залежить від отримання достовірної та адекватної інформації щодо наявності та стану заборгованостей суб'єкта господарювання, враховуючи вплив ендогенного та екзогенного середовища.

Виокремимо базові завдання облікового процесу кредиторської заборгованості господарської одиниці, до яких можливо віднести наступні:

- симбіоз адекватних та повноцінних даних щодо стану кредиторської заборгованості господарської одиниці, яка є важливою та необхідною для прийняття управлінських рішень, які відрізняються високою ефективністю та пріоритетністю;
- перманентне проведення розрахунків з кредиторами для запобігання настанню простроченої та безнадійної заборгованості господарської одиниці;
- методи моніторингу та контролінгу за станом кредиторської заборгованості з метою значного зниження ризиків настання кримінальної або адміністративної відповідальності у вигляді штрафів, пені, неустойок;

- формування відповідного переліку обов'язкових документів з визначенням терміну появи та погашення боргів перед контрагентами у суб'єктів господарювання;

- дискретне впровадження системи побудови інформаційних продуктів забезпечення для ведення обліку кредиторської заборгованості у господарської одиниці.

Таким чином, можна стверджувати, що обліковий процес кредиторської заборгованості є важливим сегментом раціональної системи обліку та моніторингу суб'єкта господарювання. Дані процеси визначаються певною адекватністю, динамічністю та синергетичністю, що значно підвищує рівень системи управління ресурсами господарської одиниці, враховуючи вплив ендогенного та екзогенного середовища.

1.2. Методологічні засади обліку кредиторської заборгованості

Удосконалення процесів виникнення та погашення кредиторської заборгованості господарської одиниці у сучасних умовах потребує перманентного обліку та ретельного контролю за допомогою методів, прийомів, які відрізняються сучасністю, адаптивністю до норм та принципів чинного законодавства, а також відповідають потребам стейкхолдерів.

Нормативні основи появи та визначення кредиторської заборгованості господарських одиниць представлені в нормативно-правових документах, у тому числі: П(С)БО 11 «Зобов'язання» [6], НП(С)БО 1 [7], Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4], «План рахунків та Інструкції по його застосуванню» [8], яким передбачено порядок здійснення обліку розрахунків з контрагентами суб'єкта господарювання, з державними інституціями, які здійснюють фінансовий та економічний моніторинг і контролінг.

«Податковий кодекс України регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, а також в інших сферах, у тому числі він регулює розрахунки з контрагентами суб'єкта господарювання, визначає

повний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства» [2].

«Підкреслимо, що П(С)БО 11 «Зобов'язання» візуалізує теоретико-методологічні засади формування в обліковому процесі інформації щодо зобов'язань, їх класифікацію й оцінку, крім того, розкриває принципи надання інформації про зобов'язання у примітках до фінансової звітності суб'єкта господарювання» [6].

В умовах трансформації кредиторська заборгованість у господарських одиниць з'являється, коли товари або продукція отримані, роботи або послуги виконані, але при цьому грошові кошти не були перераховані.

Поточні зобов'язання, у тому числі, кредиторська заборгованість, представлені у Балансі суб'єкта господарювання у тому випадку, коли:

- оцінка кредиторської заборгованості чітко і достовірно з'ясована;
- можливо буде спостерігатися зниження рівня прибутковості в межах діяльності суб'єкта господарювання.

Враховуючи інституційні аспекти положень, «зобов'язання – це заборгованість суб'єкта господарювання, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приводить до зменшення ресурсів підприємства, що утілюю в собі економічні вигоди» [6].

Зауважимо, що у сучасних складних умовах карантинних обмежень, які пов'язані із COVID-19, процес погашення заборгованостей є більш складним і довготривалим.

«Зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу відносяться до короткострокових або поточних зобов'язань, а якщо протягом року або звичайного операційного циклу не

планується їх погашення, то вони відносяться до довгострокових зобов'язань» [17].

Аналіз нормативних актів підтверджує, що «за договором купівлі-продажу одна сторона (продавець) передає або зобов'язується передати майно (товар) у власність другій стороні (покупцеві), а покупець приймає або зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього певну грошову суму» [3].

Підкреслимо, що розрахункові взаємовідносини між контрагентами виникають у процесі діяльності господарських одиниць, які базуються на складених та підписаних договорах.

Договірні відносини, які реєструються певними документами, містять окремі розділи, що деталізують саме предмет, умови виконання, оплати тощо. Все це потребує обов'язкового обговорення із контрагентом, у тому числі, питання неможливості виконання умов контрактів.

Обов'язково в контракті повинні розглянуті аспекти: «Предмету договору: предметом договору купівлі-продажу можуть бути окремі речі або їх сукупність; ціни, в якому зазначається як ціна на одиницю товару, так і ціна за весь товар; порядку розрахунків, в якому визначається строк сплати за отриманий товар, порядок перерахування коштів на поточний рахунок постачальника, форма розрахунків; термін і порядок поставки, що визначає спосіб транспортування виробів, строк та варіант поставки; термін дії контракту; кількість товару, в якому визначається не тільки кількість товару, і термін усунення недочетів з моменту виявлення недоліків або заміни товару у разі його невідповідності якості» [3].

Зазначимо також, що перелік умов доставки предмету контракту повинен обов'язково бути вказаний, що є також адаптивним розділом.

«Процес передачі товару, в якому визначається територія передачі товару та спосіб приймання товару; певна відповідальність сторін, а також процедура вирішення спорів і юридичні адреси, реквізити і підписи із

кожної сторони суб'єктів господарювання представлена в контракті і закріплена у нормативних джерелах» [3].

Підкреслимо, що договір підряду є документальною формою певних намірів сторін про виконання визначених робіт, які є саме і предметом договірних відносин. Типовий договір на жаль не віддзеркалює весь процесу та реальні результатів виконання робіт підрядника.

«Загальним підґрунтям ефективної системи обліку на підприємстві є правильно та раціонально організований первинний облік. Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядчиками проводяться на підставі документів постачальника: накладних, рахунків-фактур, рахунків, наряд-заказів, актів виконаних робіт, актів наданих послуг, податкових накладних, товаротransпортних накладних» [17].

Нормативне регулювання певних процесів, які враховують те, що «договір підряду одна сторона (підрядник) зобов'язується на свій ризик виконати певну роботу за завданням другої сторони, а замовник зобов'язується прийняти та оплатити виконану роботу. Даний контракт може укладатися на виготовлення, обробку, переробку, ремонт речі або на виконання іншої роботи з передачею отриманих результатів замовнику контракту» [3].

До складу первинних документів, за допомогою яких можливо здійснювати обліковий процес, можливо віднести: накладну, рахунок, акт виконаних робіт, специфікації тощо.

«Заказ постачальнику – це доручення постачальнику на виготовлення чого-небудь або виконання робіт, послуг за плату» [17] .

«Банківська виписка – це документ, який замінює реєстр аналітичного обліку, тому обов'язково повинен містити такі реквізити: дату, номер, короткий зміст операції і суми за дебетом та кредитом, а також залишки коштів на початок і кінець звітного періоду» [46].

«Рахунок – це документ, у якому зазначається товар або послуга із зазначенням вартості, кількості, реквізитів, дати, номера рахунку, платника, печатки, підпису» [45].

«Платіжне доручення – розрахунковий документ, що містить вимогу отримувача безпосередньо до платника, сплатити суму грошей та доручення платника банку, що його обслуговує, здійснити переказ визначеної платником суми грошей зі свого рахунку на рахунок отримувача» [17].

«Прибуткова накладна – це документ, який підтверджує передачу товарів від продавця покупцю, в якому невід'ємною стороною є підписи сторін, які підтверджують якість, кількість, комплектність товарів, сума, ціна, назва, реквізити сторін» [45].

«Фактом виконаних робіт є Акт виконаних робіт (наданих послуг), який повинен бути підписаний двома сторонами, що підтверджує виконання робіт та надання відповідних послуг» [45].

Зазначимо, що варіант оплати контрагенту залежить від умов угоди, суми боргу, бажання та взаємодомовленостей сторін, а також нормативних вимог та принципів.

Якщо сплата економічному суб'єкту національної економіки здійснюється готівкою, то ці операції обов'язково повинні бути правильно оформлені. Зазначені процедури оформлення необхідно здійснювати відразу після завершення операцій або під час їх здійснення.

Аналіз наукових праць підкреслює, що економічний суб'єкт національної економіки в процесі взаємовідносин та дій з контрагентами повинен дотримуватись встановлених вимог, у тому числі, що стосується документування, послідовності всіх операцій, враховуючи інституційні вимоги та завдання системи управління.

У сучасних складних умовах суб'єкти господарювання повинні шукати оптимальні шляхи вирішення питань взаємозв'язків з контрагентами.

«Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками ведеться за допомогою рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками". Це

активно-пасивний рахунок, який може мати одночасно два сальдо: за дебетом - сума дебіторської заборгованості, а за кредитом – кредиторської» [35].

«Підкреслимо, що представлений рахунок 63 кредитують на суму фактично одержаних товарно-матеріальних цінностей, спожитих робіт і послуг в кореспонденції з дебетом матеріальних і затратних рахунків. Запис роблять на підставі товарно-транспортних накладних, рахунків-фактур, актів приймання виконаних робіт і послуг, товарних накладних» [35].

Схематично зазначений рахунок запрезентовано на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Структура рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» суб'єкта господарювання

Згідно даного рисунка, за дебетом рахунку 63 обліковуються виплачені суми для погашення боргів контрагентів, а також внесення економічний суб'єкт національної економіки передплати чи повне закриття боргів. Обов'язково слід враховувати документальне оформлення всіх зазначених операцій, на основі інституційних принципів.

Крім того, «за кредитом рахунку 63 записують загальну суму, яку потрібно заплатити згідно з одержаними документами, а за дебетом кореспондуючих рахунків запис роблять без ПДВ, суму якого відносять у дебет субрахунку 641 "Розрахунки за податками"» [35].

Наступний «рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами», на якому узагальнюється уся інформація про розрахунки з бюджетом, а також за дотаціями, субсидіями та іншими асигнуваннями економічного суб'єкту, представлено» [45] на рис. 1.3.

У відповідності до інституційних вимог та принципів економічні суб'єкти національної економіки використовують певні рахунки.

Крім того, «субрахунок 641 «Розрахунки за податками» використовується для обліку податків, які нараховуються та сплачуються відповідно до інституційних вимог» [2].

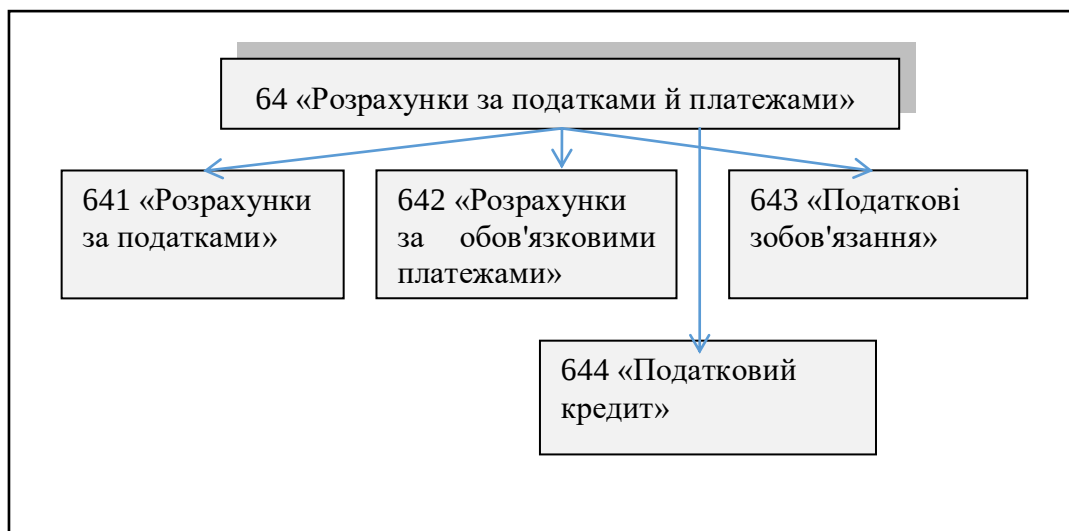

Рис. 1.3. Структурована характеристика рахунка 64 «Розрахунки за податками й платежами»

«На субрахунку 643 «Податкові зобов'язання» ведеться облік суми податку на додану вартість, визначену, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності та нематеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню)» [45].

Підкреслимо, що «субрахунок 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами» використовується для реєстрації розрахунків щодо податків та платежів, які супроводжують господарські операції. В свою чергу, «субрахунки 631, 632, 633 ведеться облік розрахунків за одержані товарно-

матеріальні цінності господарських одиниць, виконані роботи, надані послуги відповідно з вітчизняними та іноземними постачальниками і підрядниками, а також з учасниками промислово-фінансових груп (ПФГ)» [17].

Підсумовуючи, підкреслимо, що методичні основи формування облікового процесу у суб'єктів господарювання залежать від умов дотримання вимог чинного законодавства, взаємозв'язків між контрагентами та стейкхолдерами. Крім того, система управління фінансовими та матеріальними ресурсами залежить від стану обліково-аналітичного забезпечення у відповідної господарської одиниці.

2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві

Функціонування економічних суб'єктів національної економіки залежить не тільки від адекватного обліково-аналітичного забезпечення, але й від налагодженої системи контролю, яка надасть можливість виявляти негативні тенденції фінансово-господарської діяльності, уникати зайвих витрат, які пов'язані із порушенням норм чинного законодавства.

Методологічні аспекти аудиторської перевірки зобов'язань суб'єктів господарювання, у тому числі й кредиторської заборгованості представлені у працях науковців, а саме: М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, М.В. Кужельного, К.О. Утенкової, М.В. Мельника, Л.О. Волощук, В.Я. Савченко, В.В. Немченко, І.І. Рагуліна, В.І. Захарченко. Певні питання аудиту розрахунків з контрагентами проаналізовані авторами: В.І. Борщ, Ю.М. Сафонов, Г.М. Запша, С.В. Панкова, В.І. Подольський, О.В. Селезньова тощо.

При цьому, деякі аспекти аудиту кредиторської заборгованості в умовах складних трансформацій та глобальних викликів вимагають більш детального аналізу та дослідження.

«Необхідність аудиторської перевірки виникає у зв'язку з наступними обставинами:

- можливість передачі неточних та помилкових даних від керівництва до користувачів цієї інформації (власників, інвесторів та кредиторів) господарської одиниці;
- вплив якості отриманої інформації на прийняття подальших управлінських рішень;
- необхідність спеціальних умінь та навичок для перевірки інформації;
- відсутність у користувачів інформації щодо оцінки якості інформації»

[14].

На думку авторів, «аудит поточних зобов'язань передбачає перевірку дотримання правильності відображення в обліку методологічних засад формування інформації про поточну заборгованість суб'єкта господарювання перед іншими підприємствами й організаціями, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності» [39].

«Основною метою аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання у відповідності з МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» є висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності ведення розрахунків із постачальниками за отримані товарно-матеріальні цінності та надані послуги» [12].

Систематизація підходів до визначення мети аудиту кредиторської заборгованості представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Наукові аспекти формування мети аудиту кредиторської заборгованості

№ з/п	Джерело	Визначення поняття
1	2	3
1.	МСА 200 "Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту"	«Надання аудиторіві можливості висловити незалежну думку стосовно того, чи складені фінансові звіти в усіх суттєвих аспектах згідно з визначеною концептуальною основою фінансової звітності» [15]
2.	Утенкова К.О.	«Висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо кредиторської заборгованості підприємства» [41].
3.	Усач Б. Ф.	«Мета аудиту – сприяння ефективності роботи, раціональному використанню матеріальних, трудових і фінансових ресурсів у підприємницькій діяльності для отримання максимального прибутку» [39].

1	2	3
4.	Білуха Н.Т.	«Мета аудиту – підтвердити достовірність формування кредиторської заборгованості та правильність відображення її в обліку» [15].

Окремі підходи до методики аудиту кредиторської заборгованості економічних суб'єктів національної економіки представлені розробками сучасних науковців.

«На думку Ф.Ф. Бутинця та Б.Ф. Усача метою аудиту операцій із зобов'язаннями визначають встановлення достовірності первинних даних щодо наявності зобов'язань перед кредиторами, повноти і своєчасності відображення первинних даних у зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку зобов'язань і його відповідності прийнятій обліковій політиці, національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку, реальності наявних зобов'язань, законності і доцільності проведених розрахунків, достовірності відображення стану зобов'язань у звітності господарської одиниці» [16].

З'ясовано, «що дії аудитора при перевірці, зазначені Бутинцем Ф.Ф., передбачають перевірку наданого звіту на арифметичну точність; складання пробного звіту про фінансові результати (на підставі робочих документів по інших розділах аудиту); порівняння пробного звіту про фінансові результати з наданим на перевірку та аналіз відхилень; перевірку розрахунку прибутковості акцій; перевірку відповідності даних звіту про фінансові результати в частині даних за відповідний період минулого року» [16].

«Для забезпечення повноти перевірки окремі автори пропонують поточні зобов'язання перевіряти за допомогою таких процедур: визначити за статтями фінансової звітності межу суттєвості; установити, які саме суми відображені у фінансовій звітності, та розглянути первинні документи й договори, внаслідок яких вони виникли» [41].

Зазначимо, що метою аудиту кредиторської заборгованості є перевірка правильності розрахунків із постачальниками за товари, роботи, послуги, дотримання законності проведених операцій, достовірність відображення у фінансовій звітності економічного суб'єкту національної економіки.

«Дослідження кредиторської заборгованості пов'язано із перевіркою достовірності інформації за видами і строками заборгованості. Для цього використовується пряме підтвердження, вивчення контрактів, договорів. У процесі аудиту дається оцінка умовам заборгованості з погляду їх реальності і повноти. Крім того, звертається увага на строки, обмеження використання ресурсів, можливість залучення додаткових джерел фінансування» [39].

Підкреслимо, що окремі автори наводять завдання й послідовність аудиторської перевірки розрахунків із постачальниками та підрядниками, економічних суб'єктів національної економіки узагальнюючи їх разом з іншими поточними зобов'язаннями в одному понятті «кредиторська заборгованість», що негативно позначається на можливості застосування поданих ними рекомендацій.

На всіх етапах аудиторської перевірки визначається оцінка стану кредиторської заборгованості з погляду їх реальності і повноти. Крім того, звертається увага на строки, обмеження використання ресурсів, можливість залучення додаткових джерел фінансування окремого економічного суб'єкту національної економіки.

Аналіз досліджень надає можливість визначити завдання аудиту кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки, а саме:

- оцінка складання первинної документації з формування кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки;
- реальність та адекватність утворення поточних зобов'язань економічного суб'єкту національної економіки;

- перманентність визначення зобов'язань економічного суб'єкту національної економіки, у тому числі розрахунків з постачальниками та підрядниками;

- раціональність облікового процесу розрахунків з постачальниками та підрядниками економічного суб'єкту національної економіки;

- оперативність та своєчасність погашення кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки.

До предмета аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання визначають господарські процеси та операції, які пов'язані з формуванням та визначенням кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги економічного суб'єкту національної економіки.

«На думку Утенкової К.О. основними завданнями аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками є:

- 1) контроль за дотриманням чинного законодавства щодо формування витрат та відображення інформації про кредиторську заборгованість у фінансовій звітності підприємства;

- 2) встановлення повноти відображення фінансових результатів підприємства на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності;

- 3) перевірка законності і правильності формування поточних зобов'язань підприємства;

- 4) встановлення відповідності визначення витрат діяльності прийнятій на підприємстві обліковій політиці» [41].

Виокремлення об'єктів аудиту кредиторської заборгованості є обов'язковим етапом алгоритму перевірки, що надає можливість чітко оцінити, які інструменти необхідно засовувати аудиторю в певних умовах. Зазначений перелік об'єктів аудиту представлено на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Об'єкти аудиторської перевірки кредиторської заборгованості економічного суб'єкта національної економіки

Зауважимо, що аудит кредиторської заборгованості економічного суб'єкта національної економіки є необхідною умовою ефективного управління ресурсами суб'єкта, що доказано дослідженнями науковців. Представлені підходи до визначення аудиту кредиторської заборгованості підкреслюють не тільки важливість процедур, але й формування об'єктної бази для проведення перевірки. Регулярність проведення аудиту кредиторської заборгованості надасть можливість виявляти помилки, порушення чинного законодавства до проведення зовнішніх перевірок, що позитивно вплине загальний результат функціонування господарської одиниці.

2.2. Методологічні засади аудиту кредиторської заборгованості на підприємстві

Процес дотримання нормативних вимог щодо проведення аудиторської перевірки кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки вважається базовим аспектом ефективного аудиту.

Аудиторські процедури повинні відбуватися на основі інституційних аспектів, а саме:

- «Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. № 2258 – VIII (набрав чинності 07.02.2019 р. та був введений в дію 01.10.2019 р.)» [5];
- «Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016-2017 року»;
- «Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [7];
- П(С)БО 11 «Зобов'язання» [6];
- П(С)БО 16 «Витрати», із змінами і доповненнями, затвердженими відповідними наказами Мінфіну України ;
- «Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4].

До системних інформаційно-аналітичних джерел інформації відносять первинні документи, облікові реєстри та фінансова звітність з обліку поточних зобов'язань, а також матеріали попередньої перевірки економічного суб'єкту національної економіки.

Підкреслимо, що методика проведення аудиту кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки складається з окремих етапів, які супроводжуються певними прийомами та методами контролю окремих індикаторів.

Основні етапи аудиту кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки містять обов'язкові кроки, які виконує аудитор для досягнення поставлених цілей та завдань.

«При цьому слід зазначити, що у ході аудиту кредиторської заборгованості вивчається:

- облікова політика щодо обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства;
- повнота розкриття інформації про кредиторську заборгованість у фінансовій звітності та примітках до фінансових звітів;
- правильність і своєчасність відображення розрахунків з постачальниками та підрядниками у первинних документах та облікових регістрах» [41].

Після дослідження облікової політики аудитор визначає чи достатнім є рівень висвітлення обліку кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки.

Аналіз сучасних досліджень показує, що аудит кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки можливо поділити на окремі етапи, які характеризуються певною організацією та адаптивністю, у тому числі плануванням аудиторської перевірки; збором аудиторських доказів; аналітичною обробкою отриманих даних; завершенням аудиторської перевірки шляхом формування аудиторського висновку економічного суб'єкту національної економіки.

«Відповідно до МСА № 300 «Планування аудиту фінансової звітності», планування представляє собою вироблення головної стратегії і конкретних підходів до характеру, періоду, а також часу проведення аудиту. Аудиторський план розробляється з огляду на те, що в ньому визначається час проведення кожної конкретної аудиторської процедури».

Стратегічною метою планування аудиту є концентрація аудитора на базових напрямках аудиту, на виявлення вузьких місць та завдань, які потребують поступового або негайного вирішення, враховуючи складні умови функціонування сучасних суб'єктів господарювання.

Для досягнення ефективності та результативності аудиту, а також для узгодження порядку проведення аудиторських процедур з внутрішнім

розкладом роботи фахівців економічного суб'єкту національної економіки аудитор обговорює з керівництвом та співробітниками суб'єкта аспекти загального аудиторського плану та обов'язкові аудиторські процедури.

Важливо зазначити, що здійснення аудиторської перевірки обов'язково супроводжується оформленням відповідних документів, в яких зазначаються виявлені недоліки діяльності, облікового процесу та взаємовідносин із контрагентами.

«Аудитору обов'язково проводить тестування системи бухгалтерського обліку, облікові процеси та системи внутрішнього контролю, визначає чи ведеться облік кредиторської заборгованості за окремими контрагентами, виробничими підрозділами; чи ведеться аналітичний облік кредиторської заборгованості всіх стадіях внутрішньогосподарського обороту» [15].

Зауважимо, методичний інструментарій, який використовується при аудиторській перевірці економічного суб'єкту національної економіки в спектрі кредиторської заборгованості виглядає наступним чином:

1. «Нормативно-правове регулювання, тобто визначення законності заборгованості, правомірності господарських операцій економічного суб'єкту національної економіки, в результаті яких вона виникла» [16] ;

2. «Документальний, тобто перевірка документального підтвердження сум заборгованості, перевірка реєстрів синтетичного та аналітичного обліку у співставленні з даними первинних документів, розрахунково-обчислювальні перевірки тощо» [16];

3. «Фактичний, тобто інвентаризація дебіторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки» [16].

«Відповідно до МСА № 230 «Аудиторська документація», «аудиторська документація – це запис виконаних аудиторських процедур, отриманих доречних аудиторських доказів і висновків, яких дійшов аудитор (іноді також вживають такі терміни, як «робочі документи» та «робоча документація» [15].

З метою підвищення ефективності контрольних процедур робочі

документи, які обов'язково складає та оформлює аудитор, віддзеркалюють основні аспекти предметної перевірки.

Схема послідовності проведення та основні етапи аудиту кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки представлено на рис. 2.2.

Аудитору обов'язково необхідно своєчасно складати аудиторську документацію, при цьому фіксувати значущі питання у відповідності до мети аудиторської перевірки, наприклад, обговорення деяких питань з управлінським персоналом економічного суб'єкту національної економіки.

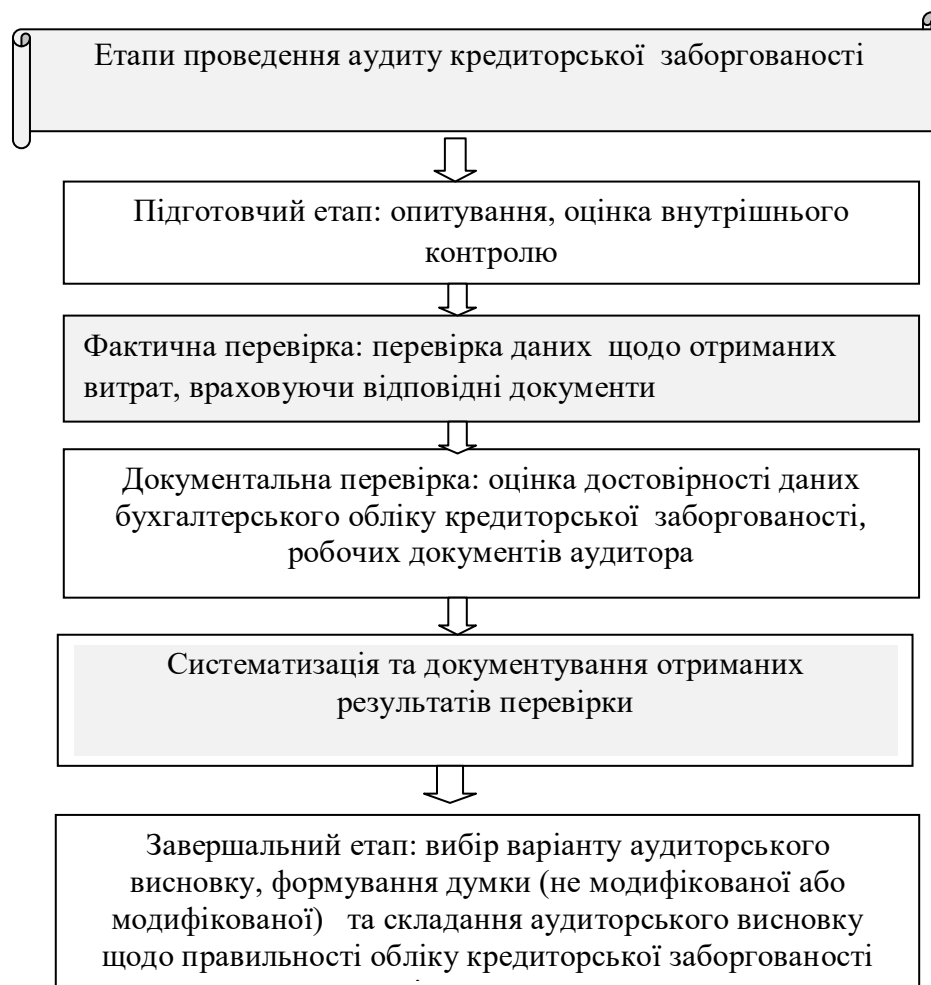

Рис. 2.2. Основні кроки щодо проведення аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання

«МСА трактують, що аудитор має отримати достатні аудиторські докази належної ідентифікації, обліку та розкриття відносин і операцій із

пов'язаними сторонами у фінансовій звітності. МСА 550 вимагає від аудитора ретельно перевірити інформацію, надану управлінським персоналом, щодо пов'язаних сторін шляхом виконання аудиторських процедур» [41]:

- дослідити умови контрактів (договорів) із постачальниками на предмет складності операцій, незвичайних умов, логічності комерційного обґрунтування тощо;

- від постачальників, які є пов'язаними сторонами, аудитору необхідно направити запит на отримання детальних актів звірок за операціями;

- отримати за господарськими операціями та перевірити наявність та оформлення первинних документів;

- дослідити процедури санкціонування та схвалення значних та складних операцій;

- з'ясувати, чи розкрито належним чином у фінансовій звітності значні та складні операції з пов'язаними сторонами» [41].

«Форма робочої документації залежить від її призначення. Згідно з цим, доцільно визначити класифікацію робочих документів аудитора за певними групами відповідно до:

1. Структури робочих документів:

- за характером інформації (правового характеру, про керівництво і персонал підприємства, про структуру та організацію підприємства, про економічні основи діяльності підприємства, аудиторські організаційно-функціональні документи статей і показників річного звіту, аудиторські документи перевірки окремих статей і показників річного звіту, кореспонденція аудитора, заключний висновок, пропозиція та рекомендації);

2. Організації проведення та її призначенням:

- планова документація (замовлення про проведення аудиторських робіт, лист - зобов'язання аудитора, договір на проведення аудиту, договір на виконання аудиторських послуг, завдання на виконання аудиторської роботи, план проведення аудиту, програма проведення аудиту);

- звітна документація (акт приймання-здачі виконаних аудиторських робіт, аудиторський висновок, акт аудиторського контролю фінансово-господарської діяльності, платіжне доручення, річних звіт, проміжні акти перевірки та ін.)» [16].

Зазначимо, що оптимально та раціонально організована аудиторська перевірка дає змогу виконати поставлені задачі та отримати необхідні дані щодо стану фінансових результатів економічного суб'єкту національної економіки та достовірності фінансової звітності.

На першому етапі аудитор знайомиться з діяльністю економічного суб'єкту національної економіки, збирає аналітичні та загальні дані, що в подальшому забезпечить поступовий процес підготовки до перевірки.

Наступним етапом аудиторської перевірки кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки є оцінка ризику, яка повинна враховувати особливість функціонування підприємства, його специфічні властивості, можливість контролю за діяльністю економічного суб'єкту національної економіки зі сторони власників.

Зауважимо, що аудитор повинен ґрунтовно перевірити всі бухгалтерські записи щодо операцій з обліку кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки від різних видів господарської діяльності, оцінити раціональність та правильність визначення фінансових результатів за певними видами діяльності, що суттєво вплине на результат перевірки.

«Основним результатом роботи аудитора та одним із найвідповідальніших етапів аудиту (виконання аудиторських процедур) є аудиторський висновок, який складається на завершальній стадії аудиту і повинен містити у собі виявлені помилки, визначення та узагальнення їх сукупного впливу на фінансову звітність клієнта (замовника). В аудиторському висновку висловлюється незалежна думка аудитора щодо достовірності фінансової звітності, її повноти та відповідності чинному законодавству» [39].

Перед складанням аудиторського висновку (звіту) аудитор повинен повністю та остаточно оцінити аргументованість своїх тверджень і доказів стосовно економічного суб'єкту національної економіки.

«У відповідності до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудиторський звіт (висновок) - документ, підготовлений суб'єктом аудиторської діяльності за результатами аудиту фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) відповідно до міжнародних стандартів аудиту та даного Закону» [5].

Таким чином, аудитор повинен висловити певну думку про стан кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки, враховуючи аспекти складання фінансової звітності та обставини функціонування в певних умовах та згідно норм чинного законодавства.

3.3. Практичні аспекти аудиту кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

Регулярність проведення аудиту позитивно впливає на функціонування економічного суб'єкту національної економіки, завдяки своєчасному виявленню слабких місць, порушень чинного законодавства в обліковому процесі.

Аудиторська перевірка кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» була проведена аудиторською фірмою ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» згідно із інституційними аспектами та угодами між сторонами.

Серед базових методичних прийомів під час аудиту кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» можливо виділити: перевірку документів за формою, суттю та змістом, арифметичну, логічну, експертну, зустрічну перевірку, прийом взаємного контролю операцій і документів, оцінку документів за даними кореспондуючих

рахунків, вибіркова перевірка, опитування, розрахунково-аналітичні прийоми тощо.

Аудиторська перевірка розпочинається зі складання загального плану аудиту кредиторської заборгованості, визначаючи в ньому істотність помилок. Саме дані цього документа надають можливість здійснювати свою діяльність покроково та динамічно, враховуючи нюанси функціонування кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки.

У робочому документі програмі аудиторської перевірки ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», яка складена ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ», визначаються необхідні дані, які оптимізують роботу працівників аудиторської компанії на основі визначення індикаторів та чинників аудиту економічного суб'єкту національної економіки.

«Сама розроблена програма аудиту, її зміст і розмір враховують розмір, вид і специфіку економічного суб'єкту національної економіки, умови договору на проведення аудиту, а також особливості методики і техніки» [41], які використовує аудитор під час перевірки зобов'язань економічного суб'єкту національної економіки на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».

З метою оцінки ефективності внутрішнього контролю економічного суб'єкту національної економіки ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» аудитор ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» проводить тестування, виявляючи питання щодо стану внутрішнього аудиту (контролю) суб'єкт .

Необхідну інформацію на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» аудитор отримує завдяки усному опитуванню керівництва та персоналу підприємства, письмовому анкетуванню, вивченню наданих йому документів, облікових реєстрів, звітів, спостереження.

Ефективність оцінювання системи внутрішнього контролю економічного суб'єкту національної економіки надає змогу аудитору ПРАТ

«ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», визначити величину аудиторського ризику, рівень суттєвості, види та кількість аудиторських процедур, що необхідні для перевірки кредиторської заборгованості суб'єкта. З цією метою аудитор проводить тестування.

Спочатку доцільно провести дослідження формування кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки за відповідними позиціями.

На основному етапі аудиторської перевірки аудитор ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» здійснює конкретні аудиторські процедури, які спрямовані на підтвердження всіх звітних показників, які характеризують кредиторську заборгованість економічного суб'єкту національної економіки за звітний період. Зокрема, аудитор на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» повинен перевірити відповідність окремим критеріям.

Важливим етапом перевірки кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» є аудиторська перевірка Ф №1 «Балансу (Звіту про фінансові результати)».

Наступним кроком аудиту на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» є оцінювання відповідності індикаторів «Звіту про фінансові результати (сукупний дохід)» іншим звітним формам («Балансу (звіту про фінансовий стан)», «Звіту про рух грошових коштів», «Звіту про власний капітал»), Головній книзі та обліковим регістрам.

На першому етапі аудиту кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» перевіряється стан розрахунків та реальність величини зобов'язань економічного суб'єкту національної економіки. При цьому вивчається стан контрагентів та проводиться інвентаризація розрахунків ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», при цьому підприємства-кредитори

формують Акти про заборгованість, а підприємства-дебітори протягом 10 днів підтверджують наявність заборгованостей.

За результатами інвентаризації розрахунків контрагентами на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» складається Акт та довідка про кредиторську заборгованість, щодо якої термін позовної давності минув, із зазначенням назви та адреси кредитора, суми, дати та причини виникнення заборгованості економічного суб'єкту національної економіки.

«Під час аудиту договірних зобов'язань з'ясовується наявність договорів купівлі-продажу та їх відповідність законодавчо визначеній формі, умови, строки, обсяги, вартість ТМЦ, форми розрахунків, права та обов'язки сторін» [16].

Крім того, суцільна перевірка економічного суб'єкту національної економіки ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» передбачає документальну перевірку. Під час контрольних перевірок контрагентів на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» аудитор оцінює первинні документи за 2020 рік, суцільним або вибіркоvim методом. Особливої уваги потребують податкові накладні, прибуткові накладні, акти виконаних робіт або наданих послуг на 2020 р.

Шляхом порівняння даних супровідних розрахунково-платіжних документів економічного суб'єкту національної економіки ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» визначається та контролюється повнота оприбуткування запасів та правильність формування зобов'язань в обліковому процесі.

При цьому слід враховувати, що при оприбуткуванні ТМЦ на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» сума заборгованості відображається разом із сумою ПДВ, але за умовою, що постачальник є платником податку.

Зазначимо, що під час перевірки розрахунків з постачальниками аудитор ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» на ПРАТ

«ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» перевіряє дані виписок банку, а також дані видаткових касових ордерів.

Перевірка первинних документів та облікових регістрів на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» проводиться на основі поетапного оцінювання господарських операцій за рахунками, а також оцінки рівня якості оформлення документів.

Наступний етап аудиторської перевірки ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕРАУДИТ» пов'язаний з виявленням якості складання типових форм первинних документів, показники яких застарілі, не відповідають вимогам діючих нормативних документів з обліку кредиторської заборгованості. Аудит правильності відображених в обліку кредиторської заборгованості від фінансової діяльності.

На даному етапі аудитор перевіряє інформацію про кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, яка міститься на рахунках 631 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Заключний етап аудиторської перевірки економічного суб'єкту національної економіки ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» включає:

- завершення підготовку робочої документації у вигляді аудиторського файлу;
- здійснення підготовки письмової інформації керівництву перевіреного економічного суб'єкту національної економіки за результатами аудиту;
- формулювання за результатами аудиторської перевірки ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» своєї думки про достовірність фінансової звітності перевіреного економічного суб'єкта, звертаючи особливу увагу на правильність формування кредиторської заборгованості діяльності.

«Відповідно до нового Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудитор має провести перевірку бухгалтерської

річної звітності суб'єкту господарювання з метою надання висновку (думки) про достовірність і реальність представленої інформації і її підтвердження або не підтвердження» [5].

Наступна процедура – це перевірка синтетичного, аналітичного обліку кредиторської заборгованості діяльності економічного суб'єкту національної економіки на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» базується на вивченні наступних питань:

- «співставлення даних первинних документів і облікових реєстрів економічного суб'єкту національної економіки;
- перевірка порядку формування фінансових результатів від операційної діяльності, від фінансових операцій та від іншої діяльності» [40].
- перевірка бухгалтерських записів згідно діючих нормативних документів, особливо щодо кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки, які проводилися на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» протягом періоду, який перевіряється (01.01.2020-31.12.2020 р.).

За результатами даних процедур складається Робочий документ «Перевірка відповідності залишків у синтетичних та аналітичних реєстрах обліку на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»».

«Для кожного класу фінансових активів і зобов'язань підприємству слід розкривати облікову політику і прийняті методи обліку, які включають: - критерії, що застосовуються для визнання фінансових активів та фінансових зобов'язань у балансі; - концепцію оцінки, застосовану при первинному та подальшому визнанні; - основу, за якою визнаються та оцінюються дохід та збитки від фінансових активів і зобов'язань. Додатково рекомендується показувати аналіз використання фінансових інструментів. Аналіз вимог міжнародних стандартів щодо дебіторської і кредиторської заборгованості підкреслює, що існує значна кількість відмінностей від вітчизняних стандартів, значні складнощі у визначенні справедливої, ринкової, амортизованої вартості дебіторської і кредиторської заборгованості» [41].

Після проведення аудиту кредиторської заборгованості суб'єкта господарювання виконавцями аудиту складено перелік виявлених помилок і порушень, а також оцінка рівня допустимого ризику (Додаток 14). До таких виконавці віднесли:

- помилки та недоліки в первинній документації при отриманні продукції (товарів, послуг) від окремих суб'єктів господарювання;
- невиконання умов договорів постачання щодо умов оплати товарів та продукції.

Варіативність модифікованого аудиторського висновку відповідно до МСА 705 «Модифікація думки у звіті незалежного аудитора» представлена на рис. 2.3.

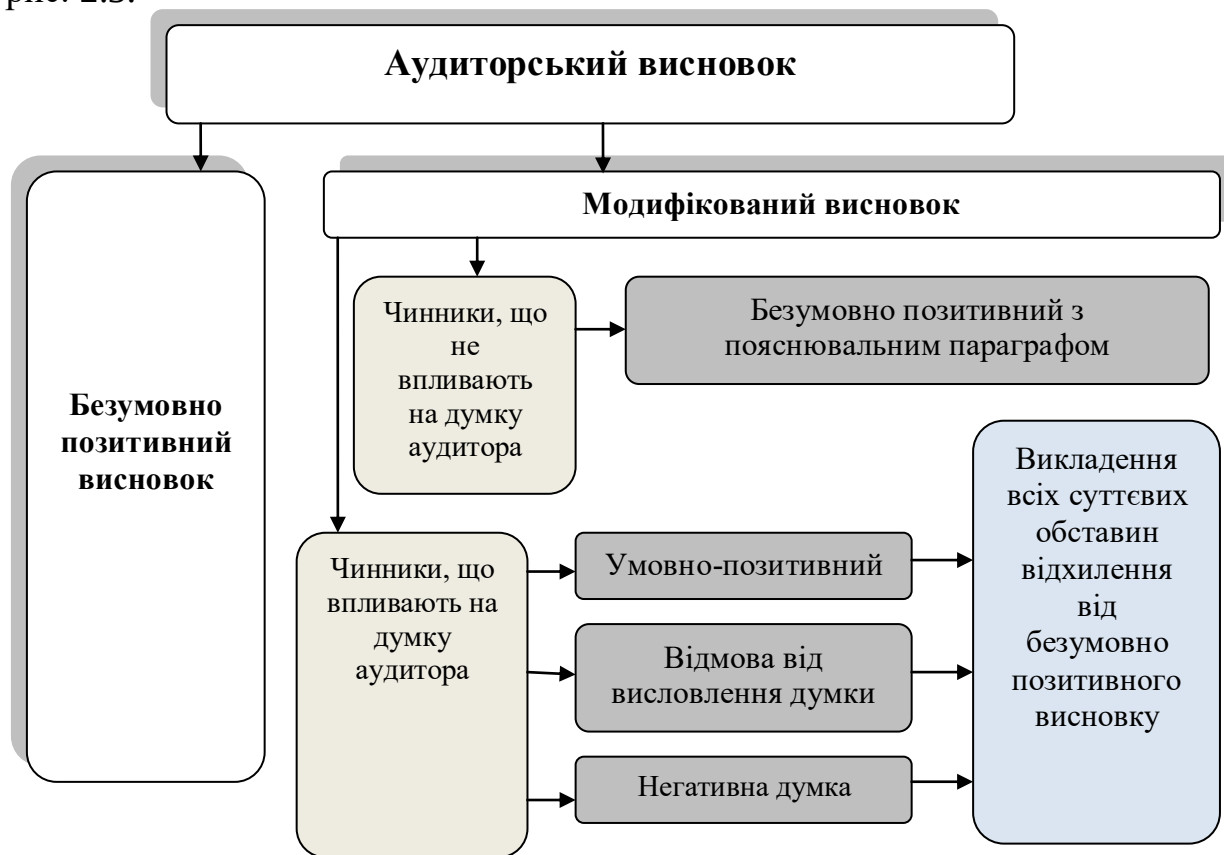

Рис. 2.3. Варіативність модифікованого аудиторського висновку згідно МСА 705 «Модифікація думки у звіті незалежного аудитора»

Після проведення відповідних процедур та, отримавши необхідні обліково-аналітичні дані, аудитор на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» формує висновок щодо достовірності

фінансової звітності. Крім того, аудитор повинен модифікувати думку в аудиторському звіті згідно до чинного законодавства (МСА 705).

«Згідно з висновком аудиту порядок визнання, оцінка реальності, класифікація кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки та розкриття інформації про дану заборгованість проводилось у відповідності до П(С)БО № 11 «Зобов'язання»» [16].

На основі проведеного аудиторською фірмою аналізу, з'ясовано, сальдо заборгованостей економічного суб'єкта національної економіки збігається з фактичними даними.

Безпосередньо думка аудитора фірми ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» формується в контексті застосування основи фінансової звітності ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», а перелічені стандарти аудиту встановлюють більш конкретні та зрозумілі вимоги до процесу формування аудиторської думки.

Відповідна оцінка, розгляд та вивчення обставин, які надають аудиторіві достатньої впевненості, що фінансові звіти не містять суттєвих відхилень, які закріплені практикою аудиторської діяльності, лежать в основі формування аудиторської думки.

«Саме аудиторський висновок складається у вільній формі, але обов'язково в ньому мають бути наступні розділи: заголовок; адресат; думка; основа для думки; ключові питання; інша інформація; дата аудиторського висновку; підпис аудиторського висновку; адреса аудиторської фірми» [15].

Стан кредиторської заборгованості підтверджується відповідними документами та повністю відповідає даним у фінансовій звітності ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».

У результаті систематизації результатів аудиторської перевірки на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» за період 01.01.2020-31.12.2020 р. була надана модифікована думка із застереженням, яка підтверджує, що фінансова звітність даного підприємства складена в усіх

суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування у аудиторському висновку.

Таким чином, аудитор ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» підтверджує, що фінансова звітність упорядкована на основі достовірних даних бухгалтерського обліку та правдиво відображає фактичне фінансове становище підприємства станом на 01.01.2021 року за термін з 1 січня 2020р. по 31 грудня 2020 року.

Аудитором фірми ТОВ «АУДИТОРСЬКА ФІРМА «ІНТЕР-АУДИТ» за результатами проведеної аудиторської перевірки були внесені наступні пропозиції щодо покращення ведення обліку кредиторської заборгованості підприємства на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»:

1. Посилити систему внутрішнього контролю за обліком кредиторської заборгованості ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», особливу увагу приділити контролю за формуванням розрахунків з постачальниками товарів;

2. Намагатися зменшити частку поточних зобов'язань, у тому числі кредиторської заборгованості, у складі джерел формування господарських засобів, що значно покращить фінансове становище даного економічного суб'єкту національної економіки;

2. Розробити та впровадити сучасні автоматизовані системи обліку з метою підвищення оптимальності, раціональності та адаптивності обліку кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки.

3.4. Шляхи удосконалення кредиторської заборгованості на підприємстві

У сучасних умовах незалежна аудиторська перевірка виступає підтвердженням достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єкта господарювання, яка може виявити всі недоліки облікового процесу, оподаткування та надати слушні рекомендації, щодо їх

усунення з обов'язковим проведенням профілактичних дій економічного суб'єкту національної економіки.

В ході проведення дослідження, основним інструментом підвищення ефективності системи управління є адаптивний внутрішній аудит, який повинен враховувати всі особливості діяльності даного суб'єкту та зосередитись на проблемних ланках фінансової, економічної, інвестиційної та соціальної діяльності економічного суб'єкту національної економіки.

Зазначимо, що внутрішній аудит допомагає ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» забезпечити виконання поточних, тактичних завдань, використовуючи систематизуючий і дисциплінуючий підхід до оцінки та покращення результативності процесів управління, контролю та моніторингу.

У разі підвищення ефективності системи внутрішнього аудиту економічного суб'єкту національної економіки ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» є можливість своєчасно виявляти недоліки облікового процесу, особливо щодо стану та рівню кредиторської заборгованості та приймати відповідні рішення щодо усунення негативних явищ та процесів.

«До основних функцій внутрішнього аудиту необхідно віднести:

- оглядові перевірки систем бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю, моніторинг їх операцій, рекомендації щодо удосконалення;
- вивчення фінансової і управлінської інформації;
- оглядові перевірки економічності, ефективності та результативності фінансових і нефінансових операцій суб'єкта господарювання;
- оглядові перевірки відповідності діяльності суб'єкта законодавчим нормативним актам, а також вимогам і вказівкам керівництва» [41].

Побудова максимально ефективної платформи системи внутрішнього аудиту для ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» базується на виокремленні системних проблем на підприємстві, визначені контрольних процедур. Враховуючи виділені аспекти, на рис.2.4.

представлені оптимальні форми внутрішнього аудиту на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».

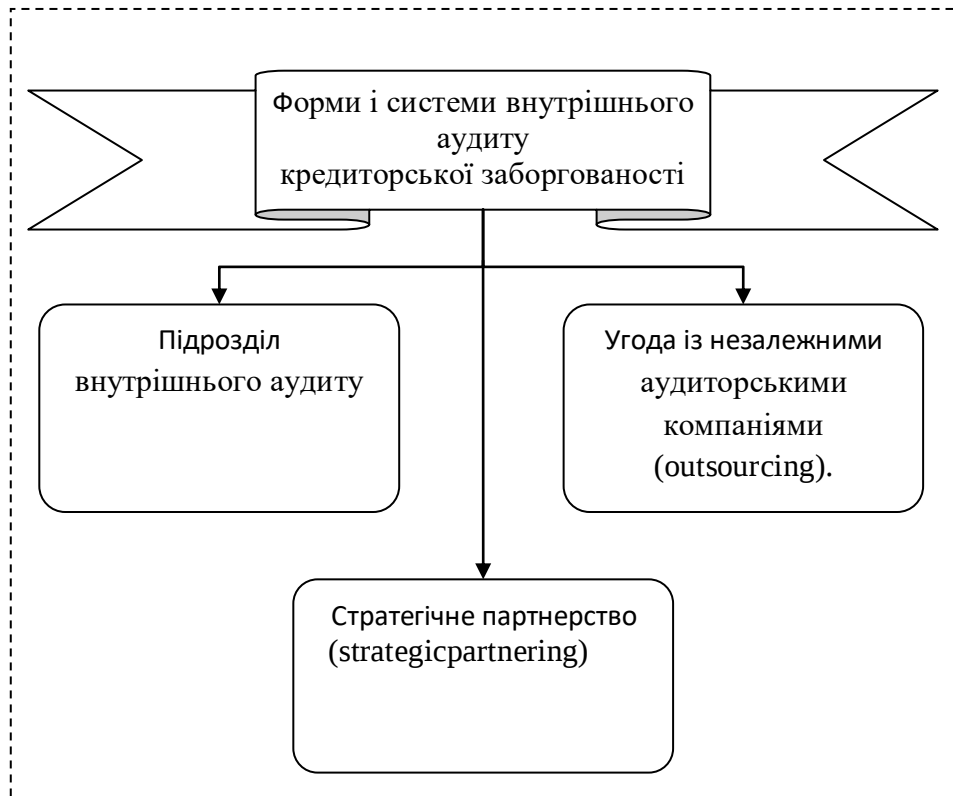

Рис. 2.4. Адаптивні форми внутрішнього аудиту на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

«Внутрішній аудит у суб'єкта господарювання організовується з урахуванням його специфіки на кожному суб'єкті господарювання і, тому на практиці розрізняють різні види внутрішнього аудиту:

- операційний аудит, аудит на відповідність, аудит звітності. Операційний (дослідження господарської системи з точки зору її ефективності і продуктивності), який містить: функціональний: контроль функції виробництва, управління, збуту;
- правовий: контроль виконання міжнародних, державних, місцевих законодавчих актів і положень, а також внутрішніх регламентів і розпоряджень керівника;

- організаційний аудит: контроль функціонування процесів або— організаційної структури» [41].

До основних напрямків удосконалення аудиту кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» можна віднести:

- нормативно-правова грамотність внутрішнього аудитора, яка включає дотримання у своїй діяльності принципів об'єктивності, професійної етики, законності, оптимальності, ефективності, симбіозу;

- вибір найбільш ефективної форми внутрішнього аудиту, враховуючи принципи якості та економічності економічного суб'єкту національної економіки;

- регулярне проведення незалежного аудиту для підтвердження достовірності фінансової звітності, що значно покращить інвестиційний стан щодо ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» та забезпечить формування фінансових пріоритетів в межах ендогенного та екзогенного середовища.

Крім того, зростання індикаторів якості наданих аудиторських послуг для економічного суб'єкту національної економіки передбачає наступні варіанти:

- підвищення ступеня довіри до аудиторів, використання спеціальних аудиторських програм при проведенні аудиту фінансових результатів;

- удосконалення документального оформлення аудиту фінансових результатів за рахунок розробки додаткових робочих документів аудитора, а саме: «Порівняльна відомість даних бухгалтерського обліку та перевірки щодо нарахування доходів, витрат та фінансових результатів».

Регулярність аудиторських перевірок забезпечує оптимальність отриманих результатів щодо оцінки стану кредиторської заборгованості на певну дату з метою запобігання помилок та їх негативних наслідків, що позитивно вплине на загальний фінансовий стан ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».

«Наявність внутрішнього аудиту на підприємстві є необхідною для ведення господарської діяльності. Він не лише дозволить звести до мінімуму ймовірність банкрутства, але й посідає значне місце при формуванні відносин з кредиторами та партнерами. До важливих завдань внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості слід віднести:

- аналіз і оцінку організації та надійності системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості;
- перевірка факторів, які впливають на збільшення заборгованості;
- дослідження правильності, повноти та своєчасності відображення дебіторської та кредиторської заборгованості в обліку;
- надання консультацій для подальшого покращення обліку заборгованості» [59].

Підкреслимо, що запропонована система внутрішнього аудиту на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» представляє собою оптимальний сегменти системи управління ресурсами економічного суб'єкту національної економіки, що забезпечує профілактику протизаконних дій, виявлення слабких місць в обліковому процесі та своєчасне їх усунення. Адаптаційний процес аудиторської перевірки забезпечить структурні зміни на всіх рівнях функціонування господарських відносин та збільшить не тільки економічні, але соціальні аспекти, враховуючи сучасні потреби суспільства на національній економіки.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОБЛІК КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

3.1. Практичні аспекти обліку кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

Детальне дослідження та оцінювання практичних аспектів облікового процесу кредиторської заборгованості господарської одиниці здійснювалось на підставі та за допомогою даних та матеріалів, первинних документів, облікових реєстрів та фінансової звітності суб'єкта господарювання, яке має назву ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», що виконує відповідні завдання згідно із статутом, установчими документами та інституційними вимогами, враховуючи позиції та фактори ендегенного та екзогенного середовища.

Зауважимо, що у функціонуванні ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» користується чинними нормативами, налагоджує відносини із контрагентами, враховуючи уподобання та потреби суспільства, інших суб'єктів господарювання. Для оптимального функціонування раціонально обрана система організації бухгалтерського обліку та процесу, адекватно налагоджений документообіг та співпраця відповідних ланок господарської одиниці, які відповідають за функціонування та розвиток.

Важливим джерелом даних для формування аналітичного блоку є закріплені форми фінансової звітності ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ». Побудова обліково-аналітичного базису надає можливість отримувати необхідну для управління інформацію.

Зазначимо, що фінансова звітність ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» сформована з: Ф-1 Балансу (Звіту про фінансовий стан); Ф-2 Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний

дохід), також Ф-3 Звіту про рух грошових коштів і Ф-4 Звіту про власний капітал, які заповнюються економічним суб'єктом національної економіки чітко у визначені строки, без порушень.

Враховуючи обліково-аналітичну інформації економічного суб'єкта національної економіки та даних фінансової звітності за 2020-2021 роки, були проаналізовані основні показники фінансово-господарської діяльності ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».

Зазначимо, рівень платоспроможності економічного суб'єкта національної економіки ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» підкреслює можливості та певну планку щодо виконання договірних зобов'язань, умов контрактів, не наражаючи господарську одиницю на додаткові витрати, у тому числі щодо розрахунків із ендегенними та екзогенними стейкхолдерами, а також бюджетом, що підтверджується рівнем відповідних показників економічного суб'єкта національної економіки.

Сформована схема організації документообігу економічного суб'єкта національної економіки ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», яка визначає сучасні тенденції облікового процесу, включаючи питання поточних зобов'язань, що візуалізовано на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Специфіка побудови документообігу на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

Пріоритетні аспекти функціонування економічного суб'єкта національної економіки представлені в Наказі про облікову політику ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», що забезпечує чіткість дій обліково-аналітичного персоналу, управлінців та інших працівників.

Формування підрозділу обліково-аналітичного характеру ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» враховує потреби економічного суб'єкта національної економіки, а також вимоги інституційних факторів, включаючи обов'язкового головного бухгалтера та

відповідних фахівців з облікових ділянок, які підпорядковуються саме головному бухгалтеру.

Аналіз певних періодів функціонування економічного суб'єкта національної економіки за 2020-2021 рр. підтвердив впровадження частково автоматизованого обліку на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» у вигляді комбінованої системи облікового процесу.

Зазначимо, що «первинними документами обліку кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» є рахунки, накладні, податкові накладні, товарно-транспортні накладні, акти виконаних робіт, акти приймання-передачі, банківська виписка, ПКО, ВКО, а також розрахунки та довідки бухгалтерії суб'єкта господарювання» [17].

Крім того, оформлення записів в облікових регістрах здійснюється враховуючи інституційні вимоги та внутрішні потреби ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ». При цьому впроваджено обліковий регістр для реєстрації кредиторської заборгованості.

Головний бухгалтер економічного суб'єкта національної економіки формує оптимальний графік документообігу на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», який є запорукою оптимальної побудови обліково-аналітичного забезпечення у суб'єкта.

Побудова облікового процесу кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» з урахуванням сучасних вимог візуалізована на рис. 3.2.

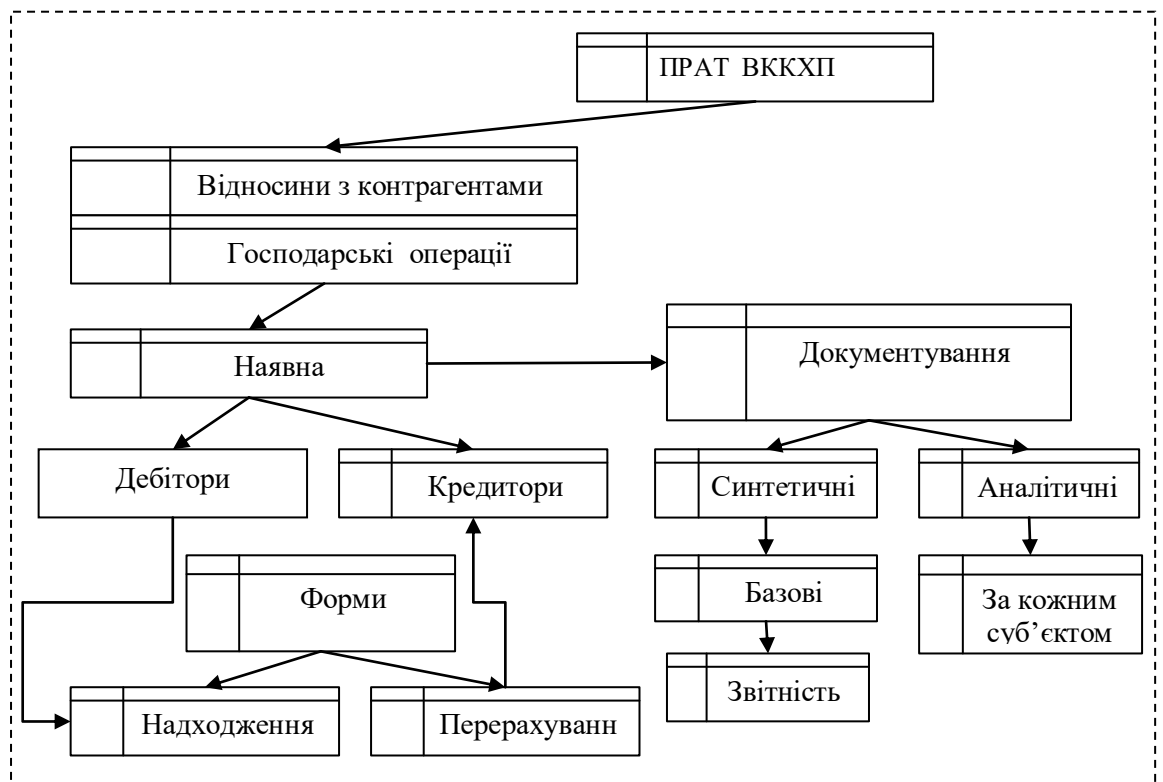

Рис. 3.2. Облікові аспекти кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

Для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» використовується 63 рахунок.

Відповідні розрахунки з контрагентами на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» в складних економічних умовах здійснюються із запізненням, але це єдиний варіант в даній ситуації, коли більшість суб'єктів працює частково або взагалі перейшло на дистанційний режим.

Крім того, аналітичний облік ведеться за кожним постачальником та підрядником на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» в розрізі кожного документа (рахунку) на сплату.

«Зауважимо, що рух коштів за продукцію підтверджуються відповідним записом за рахунком 311 «Поточний рахунок в національній валюті» [38. Крім цього застосовуються рахунки 63, 64, інформація за якими надає можливість визначити стан розрахунків.

Базові операції щодо взаємовідносин з контрагентами ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» візуалізовано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Базові операції щодо кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

№	Зміст операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
	1	2	3
1	Виплачено контрагентам сума з поточного рахунку	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»	«311 "Поточні рахунки в національній валюті"»
2	Видано контрагенту вексель	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»	«62 "Короткострокові векселі видані"»
3	Погашено борг за рахунок короткострокової позики	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»	«60 "Короткострокові позики"»
4	- оприбутковано від постачальників матеріальні цінності	«20 "Виробничі запаси", 28 "Товари"»	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»
5	Нарахована сума підрядникам за проведені роботи	«15 "Капітальні інвестиції", 23 "Виробництво", 91 "Загальновиробничі витрати", 92 "Адміністративні витрати", 93 "Витрати на збут"»	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»
6	Відображено ПДВ за операціями поставки	«64 "Розрахунки за податками й платежами"»	«63 Розрахунки з постачальниками підрядниками»
7	Залік заборгованостей між контрагентами	«63 "Розрахунки з постачальниками підрядниками"»	«36 "Розрахунки з покупцями та замовниками»

Враховуючи способи оцінки на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», «рахунок 63 кредитується згідно з документами постачальника в межах суми акцепту. У випадку, коли рахунок постачальника був акцептований і оплачений до надходження вантажу, а при

прийманні ТМЦ виявилась їх нестача проти від фактурованої кількості, невідповідність цін та якісних індикаторів, які зазначені в контрактах, при цьому відображаючи на рахунках 374 та 631 за дебетом та кредитом відповідно» [14].

Віддзеркалювання певних господарських операцій економічного суб'єкта національної економіки ПП «КОРСАР ПІВДЕНЬ СЕРВІС», враховуючи інформацію з реєстрів сформовано в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Обліковий процес погашення заборгованості перед контрагентами на
ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
Оплачено рахунки постачальників:			
1	«З поточного або валютного рахунку»	«63 Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті», 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»
	«Акредитивами або чеками лімітованих чекових книжок»		«313 «Інші рахунки в банку в національній валюті», 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»
	«Виданими банком для цієї мети короткостроковими позиками»		«60 «Короткострокові позики»
	«Виданими банком для цієї мети довгостроковими позиками»		«50 Довгострокові позики»
	«Готівкою з каси»		«30 Готівка»
2	«Проведено взаємозв'язок по бартерній угоді»	«63 Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	«36 Розрахунки з покупцями і замовниками»
3	«Зараховано раніше виданий аванс»		«371 Розрахунки за авансами виданими»
4	«Засновник підприємства погасив заборгованість перед постачальниками в рахунок погашення заборгованості засновників по внесках до		«46 Неоплачений капітал»

	статутного капіталу»		
5	«Відображено одержані штрафи, пені, неустойки за порушення з боку постачальників господарських договорів, які визнані боржником»		«715 «Одержані штрафи, пені, неустойки»
6	«Віднесення на доходи шляхом зменшення зобов'язань»		«717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості»
7	«Зменшено суму заборгованості перед постачальником на суму браку, що виник у зв'язку з поставкою неякісних матеріалів»		«24 «Брак у виробництві»
8	«Погашено заборгованість перед постачальником за рахунок векселя одержаного»	«63 Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	«34 Короткострокові векселі одержані»
9	«Зменшено заборгованість перед постачальником в обмін на пай»		«41 Пайовий капітал»
10	«Виданий вексель в погашення заборгованості перед постачальником»		«51 Довгострокові векселі виданні»
11	«Погашено заборгованість перед постачальником за рахунок короткострокової позики банку»		«60 Короткострокові позики»
12	«Виданий вексель в погашення заборгованості перед постачальником»		«62 Короткострокові векселі виданні»

Отже, аналіз досліджень наукових позицій щодо кредиторської заборгованості показав, що обов'язкове дотримання інституційних вимог, виконання завдань систем управління за рахунок побудови ефективного обліково-аналітичного забезпечення, в результаті надасть оптимальний результат щодо використання потенціалу суб'єкта та спрямує його матеріальні, фінансові та нематеріальні ресурси на розвиток економічного суб'єкта національної економіки.

Максимальне удосконалення графіку документообігу, особливо щодо кредиторської заборгованості, надасть можливість уникнути зайвих витрат.

3.2. Шляхи удосконалення обліку кредиторської заборгованості на підприємстві

У сучасних складних економічних умовах обов'язковим елементом управління зобов'язаннями економічного суб'єкта національної економіки є оптимізація певних дій, процесів, які є наслідком взаємовідносин з контрагентами.

Підкреслимо, що важливим аспектом щодо удосконалення обліку кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», є формування «витратної політики», яка повинна стати частиною облікової політики економічного суб'єкта національної економіки.

Зазначимо, для забезпечення оптимальної аналітичності інформації щодо ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» важливим кроком є здійснення виявлення та реєстрації даних за основі принципів оперативності, адекватності та симбіозу.

Векторне спрямування з метою оптимізації облікового процесу кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» запропонована на рис. 3.3.

В умовах карантинних обмежень несплати контрагентам та поточна заборгованість обмежують можливості економічного суб'єкта національної економіки, але все тимчасові проблеми, з якими зустрічаються підприємства.

Зазначимо, що несплата або затримка платежів контрагентам визначає господарській одиниці негарний імідж в межах ендегенного та екзогенного середовища. Саме тому великий спектр системи управління відноситься до перманентного налагодження облікового процесу на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», приділяючи увагу виокремленню чинників негативного характеру та обов'язкового оперативного погашення заборгованості за отримані ТМЦ від контрагентів.

Крім того, зауважимо, що прогалини управління фінансовими ресурсами ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» створюють певні проблеми, які потребують обов'язкового розв'язання та

забезпечать економічному суб'єкту національної економіки вихід на новий рівень функціонування за рахунок оптимізації та планування витрат.

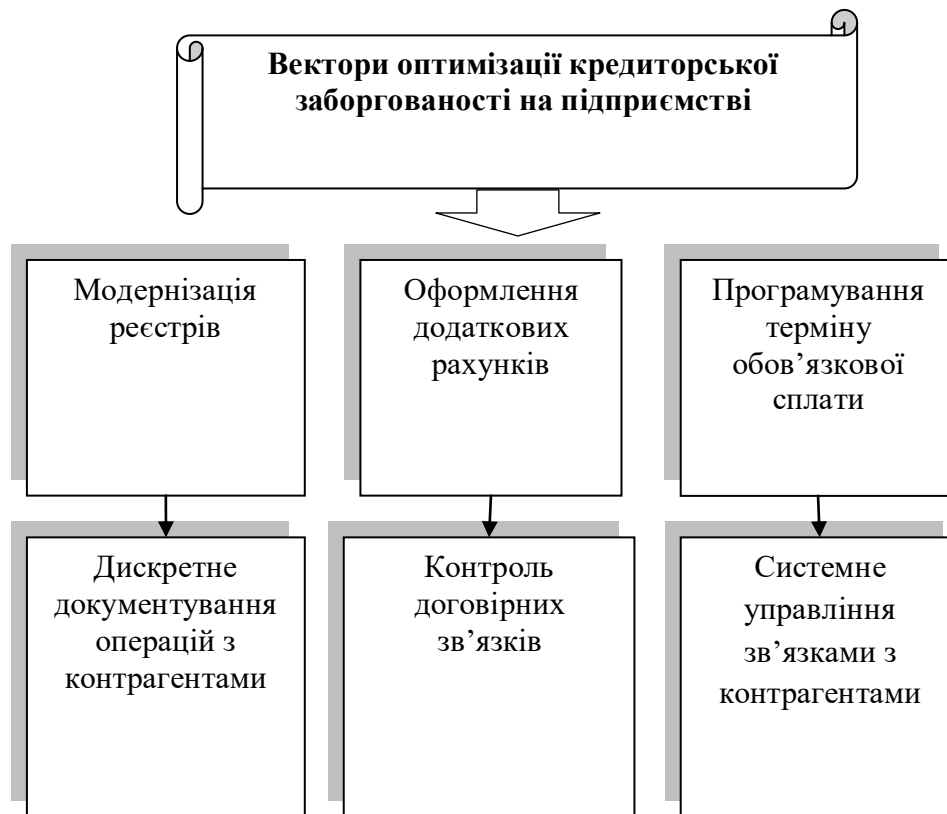

Рис. 3.3. Вектори оптимізації облікового процесу на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»

Покрокове впровадження представлених заходів на основі перманентної оптимізації облікового процесу на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» кредиторської заборгованості здійснюється за рахунок певних етапів, у тому числі:

- «оптимізація та уніфікація первинної документації у межах господарської одиниці;
- скорочення кількості документів, що не містять корисних для управління даних про кредиторську заборгованість господарської одиниці;

- використання одних і тих самих документів у тісно пов'язаних між собою господарських операціях;
- реєстрація господарських операцій безпосередньо в облікових реєстрах без складання за ними первинних документів;
- застосування електронного способу обліку руху цінностей на підприємстві;
- застосування способу сегментного документування;
- пріоритетність електронних носіїв первинного документа над паперовим» [17].

Значно покращити рівень та стан облікового процесу на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» можливо за рахунок побудови робочого плану рахунків за власними потребами економічного суб'єкта.

Для підвищення якості обліково-аналітичної інформації на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» можливо зробити аналітичну трансформацію існуючого рахунка та розробити кілька аналітичних рахунків з виокремленням складних та вимогливих контрагентів. Тому важливим кроком є відкриття рахунків 3-го порядку, а саме:

- «631-11 «Термін сплати до 4 місяців»;
- «631-22 «Термін сплати до 7 місяців»;

Формування окремого реєстру, для оптимізації та деталізації необхідних даних, є також етапом та вектором оптимізації облікового процесу.

Представлення необхідних даних з документів щодо контрагентів можливо завдяки впровадження додаткового реєстра, який буде містити дані про термін угоди щодо поставки продукції, обов'язкові умови, інформацію про контрагента, а також загальну суму за контрактом.

Зазначений документ надасть можливість вести детальний облік на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» та

отримувати управлінцями необхідну інформацію про стан важливих угод, про терміни сплати для того, щоб не отримувати штрафні санкції.

В процесі складання робочого плану рахунків необхідно максимально забезпечувати достовірною фінансово-економічною інформацією управлінські структури суб'єкта господарювання, гарантувати прозорість фінансового обліку та фінансової звітності, а також сприяти збереженню комерційної таємниці ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».

«Щоб зменшити заборгованість, є певна послідовність її погашення. В першу чергу, виступають розрахунки за податками та зборами перед бюджетом, а потім підприємство покриває витрати пов'язані з розрахунками з оплати праці та проводить розрахунки з постачальниками та підрядниками» [16].

Таким чином, процес оптимізації облікового процесу на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» потребує спільної роботи та тісної співпраці між обліковцями та управлінцями, що забезпечить своєчасність отримання важливої інформації та прийняття оптимальних управлінських рішень, які відрізняються ефективністю та адаптивністю. Впровадження нових форм фіксації необхідних даних є вкрай важливим аспектом трансформації існуючих методів обліку та моніторингу заборгованості.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Ефективна облікова політика суб'єкта господарювання, а також проведення аналізу та аудиту кредиторської заборгованості базується на основі дотримання принципів оптимальності, своєчасності, адекватності та перспективності інформаційних даних, які необхідні для управління зобов'язаннями економічного суб'єкту національної економіки.

В результаті проведеного у роботі дослідження обліку та аудиту кредиторської заборгованості ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» можна зробити наступні висновки.

Визначено, кредиторська заборгованість представляє собою заборгованість економічного суб'єкту національної економіки іншим контрагентам, яка пов'язана із операціями та діями, має грошову оцінку і чіткий термін погашення.

Основними завданнями обліку кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки є:

- «формування повної та достовірної інформації про стан кредиторської заборгованості за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги, яка необхідна внутрішнім користувачам бухгалтерської звітності та окремим стейкхолдерам;

- дотримання форм розрахунків, затверджених в договорах з постачальниками та підрядниками, враховуючи умови оплати та доставки;

- своєчасне ведення розрахунків з кредиторами для запобігання простроченої заборгованості».

Досліджено, що облік кредиторської заборгованості економічного суб'єкту національної економіки здійснюється на основі документів постачальника: накладних, рахунків-фактур, рахунків, наряд-заказів, актів виконаних робіт, актів наданих послуг, податкових накладних, товаротранспортних накладних.

Встановлено, що облік розрахунків з постачальниками та підрядниками на економічному суб'єкті національної економіки ведеться за допомогою рахунку 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками".

З'ясовано, що досліджуване підприємство ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» здійснює свою діяльність у відповідності з нормами чинного законодавства, установчими документами.

Аналітичний облік ведеться за кожним контрагентом на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» в розрізі кожного документа (рахунку) на сплату, враховуючи умови договорів та зовнішні чинники.

З'ясовано, що суттєвим недоліком платіжної політики ПП «ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» є наявність простроченої кредиторської заборгованості, зокрема, перед постачальниками та підрядниками. Проблема несвоєчасного погашення даної заборгованості впливає на появу неочікуваних витрат господарської одиниці, а саме: сплату штрафів, неустойок, що відображається на фінансовому стані економічного суб'єкта.

Серед пріоритетних кроків, щодо покращення облікового процесу кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ»:

- оптимізація та уніфікація первинних документів у межах даної господарської одиниці;
- скорочення кількості документів, що не містять корисних для управління даних про кредиторську заборгованість;

Визначено, що відкриття рахунків бухгалтерського обліку, а саме, 3-го порядку з метою формування даних за видами кредиторської заборгованості на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ», враховуючи строки оплати та погашення заборгованості:

- 631-11 «Термін погашення до 4 місяців»;
- 631-22 «Термін погашення від 4 до 7 місяців».

Важливо підкреслити, що нормативними прийомами щодо регулювання кредиторської заборгованості на основі облікового процесу економічного суб'єкта є:

- моніторинг та оцінювання замовлень на продукцію, документування розрахунків з визначенням якісних та кількісних індикаторів заборгованості суб'єкта, у тому числі, кредиторської та дебіторської;
- оцінювання реальної вартості чинної кредиторської заборгованості суб'єкта;
- оперативний контроль та поточний моніторинг за співвідношенням кредиторської заборгованості в розрізі конкретних контрагентів;
- розробка контролінгових процедур з метою трансформації тактичних завдань облікового процесу.

Для постійного проведення аналітичних процедур, у тому числі щодо розрахунків з контрагентами економічних суб'єктів національної економіки, рекомендовано ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ» побудувати моніторингову службу, яка буде здійснювати на перманентній основі діагностичні процедури фінансового стану даного суб'єкта, з урахуванням оперативних завдань, стратегічної мети та тактичних дій. Функціонування даної служби надасть можливість підвищити ефективність обліково-аналітичного забезпечення на ПРАТ «ВЕСЕЛО-КУТСЬКИЙ КОМБІНАТ ХЛІБОПРОДУКТІВ».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436> 15. (дата звернення: 02.04.2023).
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 V1. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755> 17. (дата звернення: 03.05.2023).
3. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435 IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435> 15. (дата звернення: 02.05.2023).
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996 XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996> 14. (дата звернення: 02.05.2023).
5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>. (дата звернення: 02.04.2023).
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00> (дата звернення: 02.05.2023).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (в редакції від 09.08.2013 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. (дата звернення: 02.05.2023).
8. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (дата звернення: 25.04.2023)
9. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>. (дата звернення: 02.04.2023).
10. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого

надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років. Частина 1. Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. Т.О. Каменська, редкол.: Дабіжа В.В., Кузуб О.А., Куреза Т.В., Терещенко Ю.В. та ін. / пер. з англ. Ольховікова О.Л., Шульман М.К. - К.: 2018. URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть_1.pdf. (дата звернення 11.04.2023).

11. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років. Частина 2. Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. Т.О. Каменська, редкол.: Дабіжа В.В., Кузуб О.А., Куреза Т.В., Терещенко Ю.В. та ін. / пер. з англ. Ольховікова О.Л., Шульман М.К. - К.: 2018. URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть_2.pdf. (дата звернення: 12.04.2023).

12. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років. Частина 3. Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. Т.О. Каменська, редкол.: Дабіжа В.В., Кузуб О.А., Куреза Т.В., Терещенко Ю.В. та ін. / пер. з англ. Ольховікова О.Л., Шульман М.К. - К.: 2018. URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть_3.pdf. (дата звернення: 12.04.2023).

13. Положення про зовнішні перевірки системи контролю якості аудиторських послуг: рішення Аудиторської палати України від 30.10.2014 р. № 302/9. URL: <http://www.apu.com.ua/kontrol-yakosti> (з змінами та доповненнями). (дата звернення: 12.04.2023).

14. Аудит (основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту): підручник. Одеська нац. академія харчових технологій, Одеський держ. економ. ун-т; ред. Немченко, О. Ю. Редько. К. : ЦУЛ. 2012. 540 с.

15. Білуха М.Т. Аудит : підручник. К.: Знання, 2006, 768 с.

16. Бутинець Ф.Ф. Аудит : підручник для студентів спеціальності

«Облік і аудит» вищ. навч. закладів. 2-е вид. Житомир: ПП «Рута», 2007, 672 с.

17. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія і практика: навч.-практ. посіб. / С.Б. Львіна, Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило. К. : Центр учбової л-ри, 2019. 536 с.

18. Безкоровайна Л.В. Особливості бухгалтерського обліку дебіторської і кредиторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці. Ефективна економіка. 2016. № 12. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5310> (дата звернення 18.04.2023).

19. Виноградова М. О., Жидєєва Л.І. Аудит : навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 654 с.

20. Гончарук Я.А., Рудницький В.С. Аудит : навчальний посібник. 3-тє вид. К.: Знання, 2007. 443 с.

21. Гончарук Р. П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2012. № 1(59). С. 48–51.

22. Дунаєвська О.М. Наукові підходи щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікації. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/175-1.pdf> (дата звернення 18.04.2023).

23. Донєнко А.О. Документальне оформлення розрахунків із постачальниками та підрядниками. Стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку і контролю на підприємствах АПК : збірник наукових праць студентів : Випуск 3 / відп. за вип. М. М. Коцупатрий. К. : КНЕУ. 2015. С. 69-73.

24. Жердєва Л.І., Гевлич Л.Л. Аналіз кредиторської заборгованості в рамках управління зобов'язаннями. Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету. Том 1 / Ред. кол. Хаджинов І.В. та ін. Вінниця: ДонНУ, 2016. 212 с.

25. Завгородній В.Г., Мних Є.В., Рудницький В.С. Облік, аналіз та

аудит. К.: Кондор, 2010. 618 с.

26. Колесниченко В.Е. Аналіз управління кредиторською заборгованістю. Ефективна економіка. 2016. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4855> (дата звернення: 02.09.2021)

27. Костюнік О.В., Махницька О.В. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. Агросвіт № 8, 2015. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/8_2015/14.pdf (дата звернення 19.04.2023).

28. Коновалова К.Т., Макарова А.С. Удосконалення кредиторської заборгованості та методи управління нею. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/40.pdf (дата звернення 19.05.2023).

29. Макаренко А. П., Левитська Д. Ю. Удосконалення обліку та внутрішнього аудиту розрахунків з дебіторами на торгівельних підприємствах. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 1. С. 30–38. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.1.30 (дата звернення 18.04.2023).

30. Огійчук М.Ф., Утенкова К.О. Організація і методика аудиту : навч. Посібник. К.: Алерта, 2016. 304 с.

31. Організація бухгалтерського обліку : навч. Посібник /за ред. В.С. Леся. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 696 с.

32. Організація і методика аудиту : навч. посібник / за ред. М.Ф. Огійчук, К.О. Утенкова. К. : «Алерта», 2016. 304 с.

33. Стоянова-Коваль С.С., Берднікова В.О. Аудит поточних зобов'язань. Економіка і суспільство. 2016. Випуск # 5. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/78.pdf (дата звернення 11.04.2023).

34. Ступницька Т. М., Маркова Т. Д., Бамбуляк І. М. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми управління. Економіка харчової промисловості. 2018. Т. 10, Вип. 4. - С. 66-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2018_10_4_9 (дата звернення 11.04.2023).

35. Сук Л.К., Сук П.Л. С. Фінансовий облік: Навч. посіб.-К.: “Знання”, 2015. 647 с. URL: <http://www.mktek.com.ua/wp->

content/uploads/Syk_Fin_obl_2015.pdf. (дата звернення 18.04.2023).

36. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2003. 554 с.

37. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 6-те вид. перероб. і доп. Київ: Алерта, 2013. 982 с.

38. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 2-ге вид. К. : Алерта, 2007. 954 с.

39. Усач Б.Ф. Аудит : навчальний посібник. 4-е вид. К.: Знання, 2007. 231 с.

40. Усач Б.Ф., Душко З.О., Колос М.М. Організація і методика аудиту : підручник. К. : Знання, 2006. 295 с.

41. Утенкова К.О. Аудит : навч. Посібник. К. : Алерта, 2011. 408 с.

42. Чигринська О.С., Власюк Т.М. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 232 с.

43. Чорненька О.Б. Аналіз наукових підходів щодо сутності кредиторської заборгованості та її класифікація. Наукові записки. 2017. 2 (55). URL : <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/2-55/23.pdf> (дата звернення 18.04.2023).

44. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Старцев О.В. Цивільне право України: підручник. 3-тє вид., перероб. і та доп. Київ : Істина, 2011. 808 с.

45. Шара Є.Ю., Бідюк О.О., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік: навчальний посібник. Нац. ун-т державної податкової служби України. К.: Центр учбової літератури, 2011. 424 с.

46. Шара Є.Ю., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Фінансовий облік I : навч. посібник. К.: Центр учб. літ., 2016. 336 с.